

Collecta per il territori da muntogna

Respectabla solidaritad da la Bassa cun il pievel muntagnard

DA LUCAS DEPLAZES / ANR

■ **Cun il motto «Products or dal territori da muntogna» avra la fundaziun «Agid Svizzer per la Muntogna» la campagna da collecta che cuzza dals 3 fin ils 16 da favrer 2014. Dapi 70 onns sustegna quella fundaziun projects privats cun daners da la collecta annuala tenor la devisa: Agid per gidar sasez.** Sco quai ch'il president dal cussegl da fundaziun, *Franz Marty*, ha punctuà a chaschun da l'infurmaziun a las medias dad ier a Turitg, dispona il territori alpin d'in respectabel potenzial. El saja adina puspè surstà da las ideas innovativas e creativas da la populaziun indigena, ha sincerà Marty. Ils manaschis muntagnards han in unic avantatg cun la producziun da spezialitds autenticas ed exclusivas. Tals products da nischa – products indigens d'alta qualitat – han bunas schanzas sin la fiera.

En il center da Zernez han avert diesch dunnas la «Butia da besch» e produceschan or da la launa-nursa indigena diversas chaussas per il mintgadi che chattan buna atenziun er tar ils turists. MAD

Dischavantatgs dal territori alpin
Marty ha dentant era menziunà ils dischavantatgs dal territori alpin en connex cun la midada radicala da las structures economicas da la Svizra. Durant ils ultims 70 onns è la Svizra sa midada d'in pajais agrar ad ina communitad da prestaziuns da servetsch e d'informatica. Quest sector economic è creschì dapi l'ultima guerra da 39% sin actualmain 73,9%. Sin il martgà liberalisà e globalisà ha il territori alpin divers dischavantatgs, davart la topografia, las lungas distanzas a la fiera, la mancanza d'agen chapital e da forzas da lavur aut qualifitgadas, vi tiers vegn il privel da las forzas da la natura, ha constatà Marty. In motiv da vesair e da realisar ils avantatgs dal territori da muntogna, ha ditg il president e menziunà sco in exempel la muntada dal graun alpin per la producziun d'ina biera in pau exclusiva.

Ina buna biera grazia al graun alpin
Karl Locher da la bieraria appenzellaisa ha fatg attent a la gronda muntada dal dumiech alpin per la producziun da sia biera d'alta qualitat. Var 180–200 tonnas iardi retira Locher da divers purs grischuns. La cultivaziun da la granezza sin l'autozza tanter 1200–1700 m s. m. saja da gronda muntada per producir ina biera extraordinaria. En quest clima alpin – cun relativamain paucs insects nuschaivels – madireschia in graun da qualitat fitg rara che dettia a la biera ina nota tut speziala, ha punctuà Locher.

Sis projects duain persvader ils donaturs
Regula Straub, la gestiunaria da la fundaziun, ha preschentà sis projects en con-

nex cun la campagna da collecta che duain vegnir preschentads en las medias proximamain.

Qua avain nus la strategia da las dunnas d'Ardez. Là vivan dapli nursas che umans. En il center dal vitg han avert diesch dunnas la «Butia da besch» e produceschan or da la launa-nursa indigena diversas chaussas per il mintgadi che chattan buna atenziun er tar ils turists. In grond success haja er l'interpresa vallesana «Mécatis SA» cun sia producziun dad utensils e tocca per maschinas tecnicamain complexas. Quella porscha lavur per in tozzel persunas qualifitgadas. Sustegn retschaiva er il lavuratori bernais da tibas a Habkern. Grazia a l'Agid Svizzer per la Muntogna han ins pudì mantegnair a Vella la pasternaria che furnescha

mintga di paun frestg a la populaziun da la vallada. A San Calo en il Puschlav pon 16 purs vender il latg da bio a la «Cooperativa caseifico» per in bun pretsch. Cun il sustegn da l'Agid Svizzer per la Muntogna vegn construi en la Val-d-Illiez ina stizun sper la via principala che maina al lieu turistic vallesan (Portes du Soleil).

Blers manaschis persvadan ina clientela pretensiusa cun lur products da qualitat, d'autenticitad e d'originalitad e dattan uschia lavur e gudogn en la regiun, ha constatà Straub. Impurtant saja che questas interpresas possian sa sviluppar e sa participar als process d'innovaziun per segirar lur avegnir. En cas da babsegn pon quests manaschis sa volver a l'Agid Svizzer per la Muntogna, ha fatg attent la gestiunaria.

Gronda simpaia per la muntogna

Er l'onn 2013 han demussà bleras donaturas e blers donaturs ch'els han ina gronda sensibilitad e simpatia per il territori da muntogna. 25,8 milliuns francs ha purtà la collecta da l'onn passà. Marty ha accentuà la remartgabla solidaritad da la Bassa cun il pievel da muntogna che lubeschia in sustegn impurtant da blers projects. Tut en tut ha la fundaziun sustegnì l'onn passà 617 projects sin ils secturs: agricultura, turissem, mastern, gaud e lain, scolaziun e sanadad publica. En divers cas urgents ha la fundaziun mess a disposiziun 28 milliuns francs. Il pli ferm han profità ils chantuns Berna cun 7,4 miu., Grischun cun 3,6 miu., S. Gagl cun 3 miu. ed il Valais cun 1,8 miu. francs.

Intent

L'Agid Svizzer per la Muntogna: ina federaziun confessionalmain e politicamain independenta exista dapi l'onn 1942. La fundaziun vul meglierar la basa d'existenza e las cundiziuns da viver da la populaziun muntagnarda. Il sustegn finanziel duai contribuir al svilup da las regiuns da muntogna, gidar a mantegnair la cultura indigena, promover la tgira da la cuntrada e gidar a cumbatter l'emigraziun. L'agid finanziel al territori alpin duai augmentar las atgnas investiziuns en favur dal mastern local, crear plivalur e procurar per lavur e gudogn als indigens.

L'Agid Svizzer per la Muntogna è dependent da las donaziuns da persunas privatas e d'instituziuns. La fundaziun è zertifitgada e dispona dal sigil da qualitat Zewo.